

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA RAQAMLI KOMPETENSIYANI
SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Abdusaitova Maftuna Sadriddin qizi

Annotatsiya: Ushbu tezisda maktabgacha yoshdagi bolalarda raqamli kompetensiyani shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Raqamli texnologiyalar orqali bolalarda ijodkorlik va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish zarurligi asoslangan.

Annotation: This thesis highlights the pedagogical opportunities for developing digital competence in preschool children. The importance of fostering creativity and communication skills through digital technologies is emphasized.

Bugungi globallashuv davrida raqamli texnologiyalar jamiyat hayotining ajralmas qismiga aylanib ulgurgan. Har bir sohada bo'lgani kabi ta'lim tizimida ham zamonaviy axborot vositalaridan foydalanish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun bu jarayon alohida ahamiyatga ega, chunki aynan shu davrda ularning bilish faoliyati, muloqot madaniyati va ijodiy qobiliyatlari shakllana boshlaydi. Shu sababli, maktabgacha ta'lim muassasalarida raqamli kompetensiyani rivojlantirishga oid yondashuvlar tobora ko'proq ilmiy tadqiqotlarga asos bo'lmoqda.

Raqamli kompetensiya tushunchasi keng ma'noni ifodalaydi. U nafaqat kompyuter yoki planshetni ishlata olishni, balki ma'lumotlarni izlash, tahlil qilish, qayta ishlash va o'z faoliyatida samarali qo'llay olish ko'nikmalarini ham qamrab oladi. Maktabgacha yoshdagi bola uchun esa bu jarayon o'yin shaklida, tasviriy faoliyat, musiqiy mashg'ulotlar, multimediali o'yinlar orqali amalga oshiriladi.

Muhimi, raqamli vositalardan foydalanish bolaning tabiiy rivojlanish jarayoniga zid bo'lmasligi, balki uni qo'llab-quvvatlashi lozim. Maktabgacha yoshdagi bolalarda raqamli kompetensiyani shakllantirish, avvalo, ularning yosh xususiyatlarini inobatga olgan holda olib borilishi kerak.

Bolaning diqqatini uzoq vaqt bir joyda jamlay olmasligi, o'yin faoliyatiga kuchli qiziqishi va hissiy kechinmalarga boyligi uning ta'lim jarayonidagi asosiy omillardan hisoblanadi. Shu sababli raqamli texnologiyalarni qo'llashda bolaga murakkab dasturlarni emas, balki rangli, quvnoq, oson boshqariladigan va pedagog nazorati ostida ishlatiladigan vositalarni tanlash lozim.

Ta'lim jarayonida turli xil multimediali dasturlar, interaktiv taqdimotlar, elektron ertaklar, audio va video materiallardan foydalanish bolalarda nafaqat qiziqish uyg'otadi, balki ularning mustaqil fikrlashini ham shakllantiradi. Masalan, elektron ertaklarni tinglash orqali bola syujetni tushunadi, qahramonlarni eslab qoladi va keyinchalik ularni qayta hikoya qilib berishga urinadi.

Bu esa uning eslab qolish, muloqot qilish, nutq boyligini oshirish kabi ko'nikmalarini rivojlantiradi. Raqamli kompetensiyani shakllantirishda pedagogning roli beqiyosdir.

Chunki bola texnologiyadan qanday maqsadda va qanday shaklda foydalanishni kattalardan o'rganadi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini mukammal bilishi, ulardan samarali foydalanishi, eng muhimi, bolalarda ularni to'g'ri va xavfsiz ishlatish madaniyatini shakllantirishi zarur.

Raqamli vositalardan foydalanishda bolaning shaxsiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan jihatlar ham mavjud. Masalan, haddan tashqari ko'p vaqt ekranga tikilish bolaning ko'rish qobiliyatiga zarar yetkazishi, jismoniy faolligini pasaytirishi mumkin.

Shu bois, pedagog va ota-onalar bola texnologiyadan foydalanayotgan vaqtini me'yor bilan nazorat qilishi, o'yin faoliyati va ochiq havodagi mashg'ulotlar bilan muvozanatni ta'minlashi lozim.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida raqamli kompetensiyani shakllantirish jarayonida ota-onalarning ham faol ishtiroki talab qilinadi. Chunki bola ko'proq vaqtini oilada o'tkazadi va uy sharoitida ham raqamli vositalardan foydalanadi. Agar ota-onalar texnologiyadan noto'g'ri foydalanishga yo'l qo'ysalar, bu tarbiyachining sa'y-harakatlariga zid natijalar berishi mumkin.

Shu sababli pedagoglar ota-onalar bilan hamkorlikda ishlashi, ularga bola bilan qanday raqamli mashg'ulotlarni o'tkazish mumkinligini tushuntirishi lozim. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, erta yoshdan boshlab raqamli texnologiyalarni to'g'ri qo'llash bolalarning ijodkorligi, tafakkuri va muloqot qobiliyatini ijobiy tomonga o'zgartiradi.

Masalan, interaktiv o'yinlar bolaning muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmasini rivojlantiradi, virtual qurilish dasturlari esa konstruktiv tafakkurni kengaytiradi. Bundan tashqari, raqamli vositalar orqali bolaning o'z fikrini ifodalash imkoniyati ortadi, u o'zini erkinroq ko'rsata boshlaydi.

Hozirgi davrda raqamli kompetensiyani shakllantirish nafaqat ta'limiy, balki ijtimoiy ahamiyatga ham ega. Chunki bolada yoshligidan raqamli savodxonlik shakllansa, u keyingi bosqichlarda o'qishga tez moslashadi, yangi bilimlarni tezroq egallaydi va jamiyat hayotida faol ishtirok eta oladi.

Shu bois, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida raqamli ta'lim muhiti yaratish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda raqamli kompetensiyani shakllantirish murakkab, ammo dolzarb jarayondir. Bu jarayon pedagoglarning zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishini, ota-onalarning faol hamkorligini va bolalarning yosh xususiyatlariga mos vositalardan foydalanishni talab etadi. To'g'ri tashkil etilgan ta'lim jarayoni bolada nafaqat raqamli ko'nikmalarni, balki mustaqil fikrlash, ijodkorlik, muloqot qilish va jamiyatga moslashish qobiliyatlarini ham shakllantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Azizxo'jaeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2020.

2. To'raqulov M. Maktabgacha ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent, 2019.
3. Xodjayev B. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'limdagi o'rni. – Toshkent, 2021.
4. UNESCO. Digital literacy for early childhood education. – Paris, 2018.
5. OECD. The future of education and skills: Education 2030. – Paris, 2019.